

Lidská důstojnost úvodní poznámky

Ondřej Fischer, 2.2026

Úvodní poznámky

- 10.12.1948 Všeobecná deklarace LP – klíčový zdroj.
- Dějiny pojmu:
- Např. Max Weber – křesťanství a římské právo – vliv na racionalistické základy úvah -vliv na stat, politiku, hospodářství, kapitalismus – byrokratické kontury národa, státu, organizací ... (93 Lewis)

- Ve stoavěkém Římě: “Dignity” – morální, politický, legální a sociální význam
- Nezávislost na příjmech a výdělcích, ale závislost na veřejných funkcích, závislost na sociálním statusu
- Propojení politické moci Říma sahající na hranice civilizovaného světa s stoickým pohledem na přirozený zákon – kde
- Rozum byl projevem uspořádání světa, zákonů: příroda a rozum se prolínají

Křesťanství – např. Lev Veliký : důstojnost je získávání křtem ...

- Augustin : paměť, rozum, vůle – odpovídá sv. Trojici
- T. Akvinský : důstojnost je etická kategorie, nikoliv ontologická: vyhází ze svobody. Hřích svobodu ruší; přestává být lidským výrazem, ale zvířecím projevem
- Mirandola : *De hominis dignitate* důstojnost přichází skrze svobodnou vůli člověka, nikoliv pouze z přirozeného řádu.

- Hume: empirické pojetí důstojnosti: lidé mohou jednat hodnotně správně, tak by měli (self image člověka je hodnotné jednání, tak bycho se k té představě měli blížit)
- Kant – etický rámec důstojnosti: lidé se rodí s důstojností, měli by tak i jednat. Stal se rámcem pro Všeobecnou deklaraci LP.

- Osvícenství a po něm: zavržení politických a morálních rozlišení; inkluzivní pohled na důstojnost; určená je všem bez rozdílu.
- Po II.sv. válce – potvrzení ontologické (onto theologické) povahy lidské důstojnosti: jedinečnost člověka, pojetí osoby dle Akvinského – v reakci na zpochybňování hodnoty některých lidí, národů, ras.

Všeobecná deklarace lidských práv

- **(Preamble):** ... recognition of **the inherent dignity** and of the equal and inalienable rights of all members of **the human family** is the foundation of **freedom, justice and peace** in the world...
- ... the peoples of the United Nations have in the Charter reaffirmed their **faith** in fundamental human rights, in **the dignity and worth** of the human person and in the **equal rights** of men and women and have determined to promote social progress and better standards of life in larger freedom ...
- (1) All human beings are born free and equal in dignity and rights ... should act towards one another in a spirit of brotherhood.
- (22) Everyone ... is entitled to realization ... in accordance with ... cultural rights indispensable for his dignity and the free development of his personality.

Občanský zákoník

- (1) Soukromé právo chrání **důstojnost a svobodu** člověka i jeho **přírozené právo brát se o vlastní štěstí** a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20250701?porov=20250601#p3-1>
- (2) Soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že *a)* každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí (ibid, [p3-2-a](#))
- (2) Ochrany požívají zejména **život a důstojnost** člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy (ibid. [p81-2](#))
-

Constitution of UNESCO:

- *... That the wide diffusion of culture, and the education of humanity for justice and liberty and peace are indispensable to the dignity of man and constitute a **sacred duty** which all the nations must fulfil in a spirit of mutual assistance and concern.*

-

Deklarace práv dětí:

... lid OSN znovu vyhlásitl v Chartě svou víru v základní lidská práva a v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti ...

- ... že dítě ... potřebuje zvláštní záruky, péči a zvláštní právní ochranu před narozením i po něm, ... (preamble)
- aby se dítě mohlo rozvíjet ... v sociálně zdravém a normálním způsobem a v podmínkách svobody a důstojnosti (zásada 2)

Deklarace práv dětí

- ... že dítě ... potřebuje zvláštní záruky, péči a zvláštní právní ochranu před narozením i po něm, ... (preamble)
- aby se dítě mohlo rozvíjet ... v sociálně zdravém a normálním způsobem a v podmínkách svobody a důstojnosti (zásada 2)

2009 EU Constitution and Statutes

- ... the EU is *“founded on the values of respect for human dignity, freedom, democracy, equality, the rule of law and respect for human rights, including the rights of persons belonging to minorities”*

Teologická povaha jazyka výše uvedených dokumentů

- **Howard, T. A.** ... *the post-1945 moral-political landscape, in the West and in the world generally, has been powerfully shaped by appeals to human dignity. Imago Dei.* Washington, US: Catholic University of America Press, 2013.

Gobal definition of Social Work

“Social work is a practice-based profession and an academic discipline that promotes social change and development, social cohesion, and the empowerment and liberation of people. Principles of **social justice**, **human rights**, collective responsibility and respect for diversities are central to social work. Underpinned by theories of social work, social sciences, humanities and indigenous knowledges, social work engages people and structures to address life challenges and enhance wellbeing. The above definition may be amplified at national and/or regional levels.”

Global Social Work Statement of Ethical Principles

- (1) Social workers recognize and respect the inherent dignity and worth of all human beings in attitude, word, and deed. We respect all persons, but we challenge beliefs and actions of those persons who devalue or stigmatize themselves or other persons.
(<https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>)

A code of conduct and ethical behaviour for social workers (Sweeden)

- Dignity and integrity, the right to live in dignity is of great relevance for social work These are compound concepts; what **the safeguarding of human dignity and integrity actually entails is not entirely selfevident**. There is, however, cultural agreement about some central aspects of what living a life in dignity with respect for personal integrity means, for example, that we are treated with respect and attention A closely aligned aspect of a life lived in dignity is space to exercise some personal influence – that our voice can be heard and is accorded due importance. The possibility of selfdetermination is also part of the right to a life lived in dignity.

- The idea of equal human dignity also lies behind the so-called golden rule that is found in different variations in all the major religions: Do unto others as you would have them do unto you.
- One might consider whether more overarching and 'towering' ethical characteristics should be included ... such as goodness and love for humanity or human charity. To place such wide concepts as goodness and love on our list would be risky, however, the risk being trivialization of the concept.
- In this document we do find reference to love in connection with the idea of human dignity, since the thought behind it is the notion of equal worth which expresses love for human life, one's own and others'. In that sense, love is a fundamental theme in ethics.
(https://akademssr.se/sites/default/files/files/ethics_in_social_work_0.pdf)

Levi, P. *Je-li toto člověk.*

- Vy, kdo žijete v bezpečí svých vyhřátých domovů ... Považte, je-li člověk ten, co pracuje v blátě, co nezná pokoje, co bojuje o skývu chleba, co umírá pro nic za nic ... Rozjímejte, že to všechno bylo. Nařizuji vám ta slova. Vryjte si je do srdce. ... Opakujte je svým dětem. Jinak ať vám spadne dům, schvátí vás nemoc a děti ať od vás odvrátí svůj zrak. (z úvodní básně)
- ... A ke všemu ten chudáček byl se svým tyfem příšerné ohnisko nákazy. Nebylo samozřejmě možné nechat ho celou noc ležet, sténat a třást se uprostřed výkalů na podlaze. Charles slezl z postele a potichu se oblékl. Zatímco já mu držel lampu, odřízl Charles nožem všechna potřísněná místa slamníku i přikrývek; potom zdvihl Lakmakera ze země **jemně jako matka**, očistil ho, jak nejlíp se dalo slámou vytaženou ze slamníku, a opatrně ho položil na znovu ustlanou postel do jediné polohy, v niž ten nešťastník mohl ležet. *Je-li toto člověk.* LEDA, 2019, 227. Srov. Gaita, R. *Sdílené lidství.*